

ВСТУП

Коли мене запитують, чим я займаюся, я зазвичай відповідаю так: «Я режисер-сценарист і проводжу семінари, де навчаю людей творчості».

Ці останні слова часто неабияк зацікавлюють співрозмовників.

«Як можна навчати когось творчості?» — неодмінно запитують мене. У цю мить на обличчі співбесідників здебільшого з'являється і зневага, і цікавість водночас.

«Творчості навчити не можна, — відповідаю я. — Але от навчити інших *дозволити* собі бути творчими — цілком можливо, цим я і займаюся».

Ага, тобто Ви маєте на увазі, що всі ми творчі?» — тепер недовіра і надія витісняють всі інші емоції, які показалися на обличчі.

«Так».

«Ви і *справді* у це вірите?»

«Так».

«То чим Ви займаєтесь?»

Ця книжка - це і є те, чим я займаюся. Ось уже де-сять років проводжу духовні семінари, спрямовані на вивільнення власної творчості. Я навчала і митців, і не митців, художників і кінематографістів, домогосподарок і адвокатів – будь-кого, хто був готовий жити

*Головною моєю уявою
нехай буде
Животворна Сила.*

СЕМЮЕЛ ТЕЙЛОР
КОЛРІДЖ

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

Від людини вимагається стати такою, якою вона зможе прожити те життя, що їй судилося.

ПАУЛЬ ТІЛЛІХ

більш творчо, займаючись певним видом мистецтва; навіть більше — будь-кого, хто цікавився мистецтвом творчого життя. За цей час я віднайшла, вигадала, вгадала і вивчила безліч способів. Використовуючи їх і ділячись ними з іншими під час навчання, я бачила, як зникали перешкоди і кардинально змінювалося життя людей завдяки простому процесу взаємодії з Великим Творцем заради виявлення і відновлення у нас творчого потенціалу.

«Великий Творець? Відгонить якимось божком племен індіанців. Звучить надто по-християнськи, надто духовно, надто...» По-дурному? Обмежено? Загрозливо?.. Знаю, знаю. Ставтеся до цього як до вправи з розвитку неупередженості. Просто подумайте: «Гаразд, нехай уже буде ваш Великий Творець, ким би він не був», — і продовжуйте читати. Дозвольте собі припустити, що десь таки існує оцей Великий Творець, який може допомогти вам вивільнити свою творчу енергію.

Саме тому, що «Шлях митця» по своїй суті є ще й духовним шляхом, який зароджується і практикується за допомогою творчості, у цій книжці використовуватиметься слово «Бог». У пам'яті декого з вас можуть виринути старі, непридатні, неприємні чи просто неймовірні уявлення про Бога, які вам нав'язували з дитинства, щоб зрозуміти «Його». Будь ласка, будьте неупередженими.

Пам'ятайте: щоб успішно засвоїти цей курс, зовсім необов'язково мати сформоване поняття про Бога. Крім того, багато усталених уявлень про Бога можуть тільки завадити. Не допустіть, щоб семантика стала ще однією перешкодою, яку вам доведеться долати.

Зустрівши на сторінках цієї книжки слово «Бог», ви можете замінити його словами на кшталт «упорядкована рушійна сила» або «потік». Тут ітиметься про

творчу енергію. Бог — це загальновідоме зручне коротке слово, яке містить у собі це значення, але йому не поступаються й інші поняття, наприклад, Богиня, Розум, Всесвіт, Джерело і Вища Сила... Річ не в тому, щоб якось цю творчу енергію позначити, а в тому, щоб намагатися нею користуватися. Уявлення про неї як про певну форму духовної електрики допомогло багатьом людям зрушити з мертвої точки.

Завдяки простому науковому підходу експериментування і спостереження можна легко встановити практичний зв'язок з цим потоком упорядкованої сили, яка скеровує. Пояснювати, обговорювати чи намагатися дати визначення цьому потоку — зовсім не мета цієї книжки. Не обов'язково розуміти природу електрики, щоб нею користуватися.

Не називайте творчу енергію Богом, якщо це вам не до душі. Потреба у назві існує лише для того, щоб ми мали зручне умовне позначення того досвіду, який переживаєте. Не створюйте видимість віри там, де її немає. Якщо ви вирішили назавжди залишитися атеїстом чи агностиком — ви маєте на це право. Навіть попри це ви зможете переконатися на собі, як робота з принципами, про які йтиметься згодом, змінює життя.

Як митець із митцем, я працювала з гончарями, фотографами, поетами, сценаристами, танцівниками, романістами, акторами, режисерами. З тими, хто знав, ким мріє бути, і з тими, хто лише мріяв хоча б якось стати більш творчими. Я бачила, як художники, які за- йшли у своїй творчості у глухий кут, знову бралися за пензель, і як до поетів, які переживали безнадію, знову повертався дар слова, і як знесилені письменники, які, здавалося, застрягли на місці й уже не могли написати ні абзацу чимдуж дописували останні сторінки чорнових варіантів своїх романів. За цей час я не лише

*Сам я нічого не роблю.
Дух Святий робить
усе через мене.*

Вільям Блейк

*А чому, власне, слово
«Бог» повинно бути
іменником?
Чому не дієсловом?
Найактивнішим і
найдинамічнішим
дієсловом з усіх?*

МЕРІ ДЕЛІ,
ТЕОЛОГ

повірила у свій підхід, але і переконалася ось у чому: неважливо, скільки вам років і чим ви займаєтеся у житті, неважливо, чи мистецтво — це ваша кар'єра, чи хобі, чи мрія, головне — те, що ніколи не пізно зайнятися творчістю, і це не буде з вашого боку егоїстично, самолюбно чи смішно. Один п'ятдесятирічний студент, який «завжди хотів писати», скористався моєю методикою і став визначним драматургом. Інший, суддя, скористався моїми принципами для втілення мрії усього свого життя — стати скульптором. У результаті курсу не для всіх творчість стає основною зайнятістю. Правду кажучи, багато професійних митців зізналися, що протягом цього навчання їхньою основною зайнятістю стало щось зовсім інше — бути людьми.

Завдяки власному досвіду і досвіду безлічі інших людей, я повірила у те, що творчість — це вияв нашої справжньої сутності, і що перешкоди - це неприродне порушення процесу, на перший погляд такого ж пересічного і такого ж дивовижного, як розцвітання квітки на кінчику тонкого зеленого стебла. Я переконалася, що процес установалення духовного зв'язку водночас і простий, і явний.

Якщо ви зайшли у глухий кут у своїй творчості — а я гадаю, що почасти ми всі у ньому перебуваємо, — цілком можливо, ба навіть ймовірно, що ви навчитеся творити з більшою свободою, якщо будете готові використовувати методи, викладені у цій книжці. Гак само, як і під час занять хатха-йоогою у вас змінюється свідомість, хоча ви лише розтягуєтеся, виконання вправ з цієї книжки також змінює свідомість, хоча ви «лише» пишете і розважаєтесь. Виконуйте ці вправи, і вивільнення вашого творчого потенціалу обов'язково настане — вірите ви у це чи ні. І незалежно від того, чи ви називаєте це духовним пробудженням, чи ні.

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

Якщо стисло, то теорія не має такого великого значення, як практика. Ви займатиметесь формуванням у своїй свідомості каналів, крізь які зможуть працювати творчі сили. Варто вам лише погодитися очистити і підготувати ці канали, як одразу ж з'явиться і творча енергія. У якомусь сенсі ваша творчість схожа на кров. Так само, як кров є усього лиш частиною вашого фізичного тіла, а не чимось таким, що ви вигадали, так і творчість є частиною вашого духовного тіла, а не чимось, що потрібно вигадувати.

Моя подорож

Я почала проводити семінари з розвитку творчості у Нью-Йорку. Я їх вела тому, що мені було *наказано* це робити. Якось я йшла вимощеною бруківкою вулицею у Вест-Віллідж, яку заливало чудове пообіднє сонце, і раптом я усвідомила, що мені варто почати навчати людей, групи людей, як виходити з глухого кута у своїй творчості. Можливо, це бажання тихо вимовив угорос хтось з перехожих під час прогулянки. Безперечно, у Грінвіч-Віллідж більша концентрація митців — і творчо заціпенілих, і ні — ніж будь-де в Америці.

— Мені потрібно вийти з глухого кута у своїй творчості, — мабуть, сказав хтось із перехожих.

— І я знаю, як це зробити, — мабуть, подумки відповіла я, уловивши цей сигнал. Сильні внутрішні директиви завжди були присутні у моєму житті. Я називаю їх «знаками про вирушення у похід».

Як би там не було, але я раптом усвідомила, що знаю як допомогти іншим вийти зі стану творчого заціпеніння, і що мені судилося зайнятися цим тут і зараз, використовуючи ті уроки, які я сама засвоїла.

[Купить книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

Звідки ж взялися ці уроки?

Коли пензлик виконує свою справу, з-під нього рано чи пізно вирине те, що людина не змогла б створити самотужки.

РОБЕРТ МАЗЕРВЕЛЛ

У січні 1978 року я кинула пити. Ніколи раніше я не вважала, що саме завдяки алкоголю взялася до письменництва, проте раптом мені почало здаватися, що власне завдяки тверезому способу життя я можу перестати писати. У моєму уявленні пияцтво і письменницька творчість були нероздільними, як, наприклад, віскі та содова. Для мене трюк полягав у тому, щоб подолати страх і взятися за писання. Я намагалася вкласти в обмежений проміжок часу, щоб встигнути написати кілька сторінок, перш ніж алкоголь, немов густий туман, огорне мене повністю і вікно творчості знову зачиниться.

До того часу, як мені виповнилося тридцять і я раптом повернулася до тверезого життя, я вже обжилася офісом у кіностудії «Парамаунт» і побудувала цілу кар'єру з такого типу творчості. Зі спазматичної творчості. Творчості, яка залежала від вольового зусилля і власного его. Творчості від імені когось іншого. Так, безперечно, це також була творчість, проте спорадична, яка була більше схожа на кров, що ривками пульсує з перерізаної сонної артерії. Десять років письменницької кар'єри — і все, на що я була здатна, це робити бездумні ривки та кидатися, незважаючи ні на що, на стіну того, що я у цей момент писала. Якщо моя творчість і була якимось чином дотична до духовності, то радше у тому, що вона скидалася на розп'яття. Я падала на колючий терен прози. Я стікала кров'ю.

Якби я могла продовжувати дотримуватися оцього старого зболеного підходу до письма, то я неодмінно продовжила б це робити. Того тижня, коли я кинула пити, один поважний журнал опублікував дві мої статті, я мала наготові новий сценарій і проблему з алкоголізмом, яку не могла більше долати самотужки.

Я сказала собі, що якщо тверезість означає кінець творчості, то я не хочу бути тверезою. Водночас я усвідомлювала, що пияцтво вб'є і мене, і творчість. Мені потрібно було навчитися писати на тверезу голову, або ж повністю перестати писати. Необхідність, але аж ніяк не благочестя, стало поштовхом до моєї духовності. Я була змушена шукати новий творчий шлях. Саме там почалися мої уроки.

Позиція митця смиренна. Він за своєю сутністю - лише канал.

Піт МОНДРІАН

Я навчилася передавати свою творчу енергію у руки єдиного бога, у якого я могла повірити — бога творчості, у руки життєвій силі, яку Ділан Томас¹ називав «силою, яка штовхає квітку крізь гніт зелений». Я навчилася відступати на другий план і дозволяти, щоб ця творча сила діяла крізь мене. Я навчилася просто братися за ручку і записувати те, що чула. Письменницька творчість стала скидатися радше на підслуховування чужих розмов, аніж на вигадування атомної бомби. Процес творчості вже не був таким заплутаним і я більше не боялася несподіваного вибуху. Мій настрій уже не впливав на бажання писати. Мені більше не потрібно було вимірювати свою емоційну температуру, щоб перевірити, чи натхнення от-от прийде, чи ні. Я просто писала. Жодних обговорень. Добре, погано? Не моя справа. Це створювала не я. Переставши думати, що про моє письмо казатимуть інші, я нарешті почала писати вільно.

Оглядаючись назад, я вражена, що змогла позбутися образу стражденного митця. Немає нічого живучішого, ніж погані ідеї. І нечасто трапляються гірші ідеї, ніж наші уявлення про мистецтво. Завдяки цьому

¹Ділан Марлайс Томас (1914-1953) - англійський прозаїк, поет, драматург (*тут і далі примітки перекладача*).

образу митця-страждальця ми дозволяємо собі упівока дивитися на пияцтво, безладні сексуальні зв'язки, фінансові проблеми, безжалісність і до себе, і до інших. Ми всі знаємо, які бідні-ненормальні-гулящі-безвідповідальні творчі люди. А якщо їм зовсім не обов'язково такими бути, то яке тоді виправдання такій моїй поведінці?

Думка про те, що я можу бути розсудливою, тверезою і водночас творчою людиною неабияк лякала мене, бо приховувала у собі неминучий тягар особистої відповідальності. «Ви хочете сказати, що якщо я маю цей талант, то мені неодмінно потрібно ним скористатися?» — «Так».

Так судилося долею, що тоді до мене звернувся ще один письменник, який зайшов у глухий кут у своїй творчості, з — і над — яким я мала працювати. Я почала навчати його того, що засвоїла сама. («Відійди на другий план. Дозволь йому працювати крізь тебе. Накопичуй сторінки, а не чийсь оцінки своєї праці»). Він також почав виходити з глухого кута. Тепер нас було двоє. Незабаром у мене з'явилася ще одна «жертва», цього разу художник. Мої методи виявилися дієвими і для художників.

Це все мене надзвичайно тішило. У миті піднесення я уявляла, як перетворююсь на творчого картографа, який прокладає шлях з безвиході для себе і для усіх тих, хто хотів іти за мною. Я ніколи не планувала навчати інших. Мене ще й дратувало, що мені самій так ніколи й не довелося мати вчителя. «Чому я мусила засвоїти те, що тепер знаю, саме так: методом проб і помилок, по всюдно наштовхуючись на стіни? Ми, митці, повинні більше навчатися, — подумала я тоді. — Стежки, якими вдасться скоротити дорогу, і небезпеки, які чигають за поворотами, цілком можна позначити».

Такі думки снували у моїй голові, коли я ходила на свої пообідні прогулянки, насолоджуючись відблисками річки Гадсон і обмірковуючи, що писатиму далі. І раптом я отримала наказ про вирушення у похід: я повинна навчати інших.

Не минуло й тижня, як мені запропонували посаду викладача і робоче місце у Нью-Йоркському інституті феміністичного мистецтва, про який я ніколи раніше не чула. Зібралися мої перші учні — художники, романісти, поети й кінорежисери, які зайшли в своїй творчості у глухий кут. Я почала навчати їх того, що зараз зібрано у цій книжці. Відтоді у мене було ще безліч учнів і безліч уроків.

Створення книжки «Шлях митця» бере початок під неформальних нотаток, до яких спонукав мене мій партнер Марк Браян, і робила я їх під час підготовки до занять. Відповідно до того, як інформація про мої уроки поширювалася, я почала надсилати пакунки з навчальними матеріалами поштою. Мандрівний послідовник Юнга Джон Джіанніні розповідав про методи, які я використовую, скрізь, де читав лекції, здавалося, по всіх усюдах. Після цього до мене неодмінно надходили нові прохання надіслати матеріали. Потім про мене почула спільнота творення духовності і я почала отримувати листи з Деб'юка, Британської Колумбії та Індіани. У мене з'явилися учні у кожному куточку земної кулі: «Я зараз виконую завдання Держдепартаменту США у Швейцарії. Будь ласка, надішліть мені...». І я надсилала.

І розмір пакунків, і кількість студентів невпинно збільшувалися. Врешті-решт у результаті безустанних заохочувань Марка на кшталт: «Візьми і запиши це *все*. Ти можеш допомогти багатьом людям. Зроби з цього *книжку*», - я почала упорядковувати свої думки.

Бог повинен стати поштовхом до діяльності у нашій свідомості.

ДЖОЕЛ С.
ГОЛДСМІТ

Я писала, а Марк, який до того часу теж почав викладати, а також виконувати обов'язки мого наглядча, вказував мені на те, що я випустила з уваги. Я дописувала, а Марк далі звертав мою увагу на те, що я *усе ще* пропускала. Він нагадував мені, що я бачила безліч чудес, які підтверджували мої теорії, і заохочував мене згадати і про них також. Я висловлювала на папері те, що практикувала ось уже десять років.

Текст, який виник як результат цієї праці, став таким собі нарисом самостійного зцілення. Як і штучне дихання з рота у рот чи метод Гаймліха¹, методи, викладені у цій книжці, мають одне головне завдання — рятувати життя. Будь ласка, використовуйте їх і розповідайте про них іншим.

Я безліч разів чула слова: «До того, як я прийшла на ваші заняття, я була повністю відділена від своєї творчості. Роки гіркоти і втрат залишили на мені свій слід. А потім, крок за кроком, сталося чудо. Я знову взялася за освіту, щоб отримати фах у сфері театрального мистецтва, вперше за багато років ходжу на прослуховування, я постійно пишу і, щонайголовніше, нарешті не почуваюся ніяково, коли називаю себе митцем».

Сумніваюся, що зможу передати вам те відчуття чуда, яке мене переповнювало, коли я спостерігала за життям своїх учнів до і після мого курсу. Протягом курсу навіть фізичні зміни мене неабияк вражали, змушуючи повірити, що термін «просвітлення» потрібно розуміти у прямому значенні. Обличчя студентів часто починали сяяти, щойно вони вивільняли свою

¹ Прийом Гаймліха - один із методів надання першої допомоги, який використовується для очищення дихальних шляхів, коли туди потрапляє сторонній предмет. Цей метод розробив 1974 року американський лікар і учений Гаррі Гаймліх.

творчу енергію. Навіть сама потужна духовна атмосфера, яка панує навколо великого витвору мистецтва, так само може царювати і під час занять із розвитку творчості. Почасти, оскільки всі ми маємо творче начало, саме наші життя стають нашим головним витвором мистецтва.